

СИЛЬВІЯ
ПЛАТ

Annotation

«Під скляним ковпаком» — єдиний роман американської письменниці Сильвії Плат (1932–1963), званої насамперед як поетка. У романі, значною мірою автобіографічному, описано досвід молодої жінки, яка намагається подолати великий депресивний розлад (так фахівці ретроспективно класифікують її захворювання). Книжка побачила світ 1963 року, через десять років по часі дії та за кілька тижнів до самогубства Плат. Українською роман видано вперше.

- [Під скляним ковпаком.](#)
 - [Розділ перший](#)
 - [Розділ другий](#)
 - [Розділ третій](#)
 - [Розділ четвертий](#)
 - [Розділ п'ятий](#)
 - [Розділ шостий](#)
 - [Розділ сьомий](#)
 - [Розділ восьмий](#)
 - [Розділ дев'ятий](#)
 - [Розділ десятий](#)
 - [Розділ одинадцятий](#)
 - [Розділ дванадцятий](#)
 - [Розділ тринадцятий](#)
 - [Розділ чотирнадцятий](#)
 - [Розділ п'ятнадцятий](#)
 - [Розділ шістнадцятий](#)
 - [Розділ сімнадцятий](#)
 - [Розділ вісімнадцятий](#)
 - [Розділ дев'ятнадцятий](#)
 - [Розділ двадцятий](#)
- [notes](#)
 - [1](#)
 - [2](#)
 - [3](#)
 - [4](#)
 - [5](#)
 - [6](#)

- [7](#)
 - [8](#)
 - [9](#)
 - [10](#)
 - [11](#)
 - [12](#)
 - [13](#)
 - [14](#)
 - [15](#)
 - [16](#)
 - [17](#)
-

Під скляним ковпаком.

Сильвія Плат

Розділ перший

То було хворобливого, задущливого літа — того ж літа, коли Розенбергів^[1] стратили на стільці, а я не розуміла, навіщо приїхала у Нью-Йорк. Страта для мене — щось незбагненне. Від самої думки про смерть на електричному стільці мене нудить, а тими днями тільки про це й писали в газетах: банькаті шпальти чигали на мене на кожному розі, у кожній пропахлій застоюним арахісовим маслом пащі підземки. Мене вони ніяк не стосувалися, однак я вже не могла не уявляти, як воно — коли тебе

крізь нерви просмажують живцем.

Це, здавалося мені, найжахливіше у світі відчуття.

У Нью-Йорку й без того було паршиво. О дев'ятій ранку оманлива заміська вологість, що якось пробиралася сюди вночі, випаровувалася, мов спогад про фінал приємного сну. Бриніли сірим маревом розпечені на сонці каньйони гранітних вулиць, виблискували розжарені дахи автомобілів, сухий попелястий пил обпікав мені очі й горло.

Про Розенбергів говорили й по радіо, і на роботі, аж доки вони остаточно поселилися в моїй голові. Таке саме було, коли я вперше побачила людський труп. Упродовж кількох тижнів мертва голова — тобто те, що від неї лишилося, — вигулькувала переді мною то зі сніданкової яєчні з беконом, то з-за обличчя Бадді Вілларда, який, власне, й був винуватцем мого знайомства з трупом, і невдовзі мені вже здавалося, ніби тягаю за собою ту голову на шворці, наче просяклу оцтом чорну безносу повітряну кульку.

Я розуміла, що того літа щось зі мною було не так, адже всі мої думки крутилися довкола Розенбергів, того, навіщо я накупила незручного дорожезного одягу, який тепер висів у шафі дохлою рибою, і того, як мої дрібні здобутки, радісно назбирані в коледжі, вижарювалися нанівець на тротуарах під лискучими мармуровими й скляними фасадами Медісон-авеню.

То мали би бути найщасливіші дні мого життя.

Я мала би бути об'єктом заздощів для тисяч таких самих, як я, студенток коледжів із цілої Америки, які лише й хотіли тинятися в таких самих лакованих шкіряних туфельках тридцять сьомого розміру, що їх я колись купила в «Блумінгдейлз» під час обідньої перерви, разом із чорним лакованим шкіряним паском і так само чорною шкіряною сумочкою. А коли в журналі, для якого всі ми дванадцяттеро писали, надрукували моє фото —

з келихом мартіні, в укороченому ліфі «під срібло», вмощеному над велетенською хмарою білого тюлю, посеред бенкетної зали якогось люксового мангеттенського готелю, у товаристві кількох молодих незнайомців типово американської статури, найнятих чи позичених для фотозйомки, — мабуть, тоді всі впевнилися, що мене таки закружило в щасливому вирі.

Погляньте лишень, які дива трапляються в цій країні, казали б люди. Дівчина дев'ятнадцять років живе собі в якомусь забутому містечку, в таких злиднях, що їй журналу собі не купить, аж раптом виборює стипендію в коледжі, здобуває нагороди там і сям — і от уже рулює Нью-Йорком, наче власним авто.

Щоправда, я не рулювала нічим, навіть собою. Я просто пхалася з готелю на роботу, потім на вечірки, потім у готель, потім на роботу, наче заціпенілий тролейбус. Мабуть, я мала відчувати захват, як решта дівчат, але видобути з себе реакції не вдавалось. Я почувалася геть вкляклою, геть порожньою — певно, так відчувається центр торнадо, мляво повзучи кудись у хаотичному вихорі.

NEW YORK CITY
1950s

У готелі нас мешкало дванадцятеро.

Ми перемогли в конкурсі журналу мод: писали есе й оповідання, вірші й колонки, за що нас винагородили можливістю місяць працювати у Нью-Йорку й жити на повному утриманні, а на додачу ще купую-купезною подарунків, як-от квитки на балет, перепустки на модні покази, зачіски від перукарів відомого й дорогого салону краси, нагоди зустрітися з успішними людьми зі сфер наших захоплень і персональні консультації щодо того, як жити зі своїми фігурами.

Досі маю подарований набір для макіяжу, де є все для людини з карими очима й каштановим волоссям: довгастих прямокутників коричневої туші та щіточка до неї, круглячок блакитних тіней завширшки рівно щоб умочити кінчик пальця, три помади, від рожевої до червоної, у золотавому футлярі з люстерком під кришкою. Ще досі зі мною білий пластмасовий футляр для темних окулярів, оздоблений кольоровими мушлями, блискітками й зеленою пластмасовою морською зіркою.

Я розуміла, що нас завалювали подарунками, бо то була безкоштовна реклама для фірм-виробників, але сприймати це цинічно однаково не могла. Просто-таки несамовито тішилася зливі подарунків. Згодом на якийсь час усі їх заховала, та зрештою, коли все в мене налагодилося, повитягала й досі тримаю вдома. Помадами іноді користуюся, а минулого тижня зрізала з футляра пластмасову зірку й віддала її немовляті на забавку.

Отже, нас таких було в готелі дванадцятьох, усі на одному поверсі, в одному крилі, в одномісних номерах один біля одного, схоже на гуртожиток при коледжі. То не був звичайний готель — тобто такий готель, де чоловіки й жінки могли спілкуватися чи випадково стикатися в коридорі.

Той готель, «Амазон»^[2], був винятково жіночим готелем, і жили в ньому переважно мої ровесниці із заможних родин, чий батьки хотіли мати певність, що їхні доньки живуть не там, куди можуть дістатися чоловіки-звabники, й усі ті дівчата навчалися на престижних секретарських курсах, як-от у коледжі Кеті Гіббс^[3], куди мусили ходити в капелюшках, панчохах і рукавичках, або ж щойно випустилися з таких курсів, як-от у Кеті Гіббс, працювали секретарками виконавчих директорів та їхніх заступників і просто вешталися Нью-Йорком в очікуванні нареченого з перспективною кар'єрою абощо.

Ці дівчата здавалися мені страшенно знудженими. Я бачила їх на даховому майданчику для сонячних ванн, де вони позіхали й фарбували нігті, намагаючись утримати на своїй шкірі бермудську засмагу, з просто пекельно знудженим виглядом. З однією я побалакала: їй було нудно на яхтах, нудно літати довкола світу, нудно кататися на лижах у Швейцарії різдвяної пори, і бразильські чоловіки теж були для неї надто нудними.

Від таких дівчат мене верне. Стає так заздрісно, що слів бракує. Дев'ятнадцять років, а я ще жодного разу не виїжджала з Нової Англії, за винятком цієї подорожі у Нью-Йорк. Це мій перший великий шанс, але гляньте: пасу задніх, дозволяю можливостям тікати, наче вода крізь пальці.

Гадаю, однією з моїх бід була Дорін.

Доти мені ніколи не траплялися такі дівчата, як Дорін. Дорін навчалася в якомусь південному коледжі для дівчат із вищого світу, в неї було біляве волосся, що трималося довкола голови хмарою солодкої вати, й очі, подібні на прозорі агатові кульки, тверді й блискучі, такі ж нерозбивні, й рот, застиглий у вічній дражливій посмішці. То була не зневажлива посмішка, а радше задоволена, таємнича — наче всі довкола були відчутно дурнішими, а вона, якби схотіла, могла би влучно з них покепкувати.

Дорін запримітила мене одразу. З нею я почувалася набагато дотепнішою за інших, з нею справді було неймовірно весело. Зазвичай вона сідала за круглий стіл поруч зі мною і, поки говорили запрошені знаменитості, самими губами шепотіла мені на вухо саркастичні зауваги.

Вона розповідала, що в її коледжі всі так дбали про стиль, аж у всіх дівчат сумочки були з тієї ж матерії, що й одяг, тож вони мусили, перевдягаючись, щоразу добирати сумочку до вбрання. Ця деталь мене вразила. За нею ховався цілий світ чудесного, до дрібниць довершеного декадентства, яке притягувало мене магнітом.

Єдиним, за що Дорін мені дорікала, були мої старання здати роботу вчасно.

— Нащо ти так над тим б'єшся? — запитала Дорін, байдикуючи на моєму ліжку в персиковому шовковому халаті: вона підпилювала довгі пожовклі від тютюну нігті корундовою пилкою, поки я друкувала чернетку інтерв'ю з автором популярних романів.

Ще одна деталь: усі ми ходили в накрохмалених бавовняних нічних сорочках, у стьобаних домашніх або в махрових банних халатах, що також слугували нам за пляжні, але Дорін носила довжелезні нейлонові комбінації, в яких мереживо частково просвічувалось, і шовкові халати гріховних кольорів, що, електризуючись, прилипали до тіла. Пахло від неї цікаво, трохи спітніло — так пахне зубчасте листя комптонії, коли стискаєш його пальцями й вичавлюєш мускусний сік.

— Сама знаєш, твоїй Джей Сі начхати, здаси ти матеріал завтра чи в понеділок, — Дорін підпалила цигарку й випустила дим крізь ніздрі, сховавши за ним очі, мов за вуаллю. — Джей Сі потворна як смертний гріх, — холоднокровно вела далі. — Закладаюся, її благовірний вимикає світло, перш ніж іти в ліжку, бо інакше його знудить.